

**УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА
СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

61003, м. Харків, вул. Кооперативна, 13
т. 731-31-32

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

***ПАМ'ЯТНІ ЗНАКИ ТА МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ,
ВСТАНОВЛЕНІ ДО 65-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ
У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ***

(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань)

Вип.14(2)

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації
з питань культури і мистецтва Харківської
обласної універсальної наукової бібліотеки

Харків 2012

ПАМ'ЯТНІ ЗНАКИ ТА МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ, ВСТАНОВЛЕНІ ДО 65-РІЧЧЯ ПЕРЕМОГИ У ВЕЛИКІЙ ВІТЧИЗНЯНІЙ ВІЙНІ

*(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань
за 2010 рік, Вип. № 14 (2))*

У дні святкування 65-річчя Перемоги у Харкові та Харківській області були встановлені і відкриті пам'ятні знаки, меморіальні комплекси на честь воїнів, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни та меморіальні дошки, присвячені пам'яті ветеранів Великої Вітчизняної війни.

МЕМОРІАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС ЗАГИБЛИМ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМ ПОБЛИЗУ СЕЛА ФІЛПОВКА

8 травня 2010 року на ділянці Південної залізниці Харків-Покотилівка було відкрито Меморіальний комплекс загиблим полоненим червоноармійцям.

На цьому місці, біля колишнього Карачевського переїзду, 14 лютого 1943 року, відступаючи під натиском радянських військ, в одній із залізничних казарм фашисти заживо спалили більше ніж двісті військовополонених.

Загальна площа новозведеного меморіального комплексу сягає 1100 кв. м. У його центрі – велика червона п'ятикутна зірка. Мирну райдугу та тріумф Перемоги символізує арка, що зметнулась у висоту. Навколишню територію заасфальтовано, викладено плиткою та висаджено вічнозелений ялівець. А встановлений тут знак „С” зобов'язує усі потяги, що проходять повз переїзд подавати звуковий сигнал на честь загиблих у будь-який час доби незалежно від дати.

Література:

Буряковская Т. ЮЖД восстанавливает памятники погибшим в Великой Отечественной войне / Т. Буряковская // Время.- 2010.- 28 апр.

Грекова Н. Мемориальный комплекс погибшим военнопленным у села Филипповка / Н. Грек // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 15 мая.

В память о подвиге великом // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 8 мая.

Меморіал на 788 километре // Слово ветерана.- 2010.- 3 юля.

Столбецов О. Поезда будут салютовать погибшим солдатам / О. Столбецов // Веч. Харьков.- 2010.- 27 апр.

Тараненко М. Карбом страдницької долі / М. Тараненко // Слобід. край.- 2013.- 11 трав.

ОБЕЛИСК ПАМ'ЯТІ ПІЛОТІВ І ТЕХНІКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПОВІТРЯНОГО ФЛОТУ

9 травня 2010 року на привокзальній площі Міжнародного аеропорту „Харків” було відкрито відновлений обеліск пам'яті пілотів і техніків Цивільного Повітряного флоту, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни.

Меморіальна стела з'явилась тут ще у 1980 році за ініціативи ветеранів, що працювали на авіапідприємстві. Сьогодні обеліск народився вдруге. Його перенесли зі старого місця до лівої сторони нового терміналу.

На меморіальній дошці викарбовано імена 14-ти загиблих пілотів і авіатехніків Цивільного Повітряного флоту.

З початком Великої Вітчизняної війни особовий склад Харківського аеропорту увійшов до Київської та Харківської особливих авіагруп Цивільного Повітряного флоту. У їх складі льотчики 87 транспортного полку Сталінградського полку пройшли переможний шлях від Сталінграда до Праги.

Література:

Грекова Н. Обеліск пам'яті пілотів / Н. Грек // Время регионів Харьковщины.- 2010.- 15 мая.

Не вернувшись из полета // Харьк. известия.- 2010.- 13 мая.

Тесло І. І мирне небо зберегли для нащадків / І. Тесло // Слобід. край.- 2013.- 11 трав.

МЕМОРІАЛИ ВОЇНАМ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ У РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

8 травня 2010 року відбулося відкриття реконструйованих меморіалів воїнам, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни на двох кладовищах Харкова. На кожному із монументів викарбовано нові імена солдатів, місця захоронення яких вдалося встановити у результаті вивчення архівних записів, кладовищенських книг і документів німецької комендатури.

Повністю відреставровано монумент на честь загиблих у Великій Вітчизняній війні на міському кладовищі №8. На меморіальних табличках вибито 454 імені бійців.

На кладовищі №6 зведено новий пам'ятник, на якому увічнено ще 682 захисника Батьківщини.

Література:

Грекова Н. Мемориалы воинам, погибшим во время Великой Отечественной войны / Н. Грекова // Время регионов Харьковщины.- 2010.- 15 мая.

Кернес и Добкин отдали дань памяти 1136-ти павшим воинам (ФОТО) [Електрон. ресурс] // Городской дозор. Новость из раздела: События в Харькове.- Режим

доступу: <http://dozor.kharkov.ua/1000981/city/sobytiya/1066711.print>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

МЕМОРІАЛЬНІ ДОШКИ НА ЧЕШТЬ ГЕРОЇВ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ У СЕЛІ ВЕЛИКІ ПРОХОДИ ДЕРГАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ

6 травня 2010 року у Великопроходівській школі, що на Дергачівщині, було відкрито меморіальні дошки на честь Героїв Радянського Союзу Шалімова Володимира Єгоровича та Белозьорова Івана Павловича, які народилися, жили і навчалися у Проходах.

Довідка: Шалімов Володимир Єгорович (1908-1942) – учасник Великої Вітчизняної війни, Герой Радянського Союзу. Командир 15-го гвардійського штурмового авіаційного полку (ВПС 23-й армії Ленінградського фронту), гвардії майор.

Народився 8 серпня 1908 року в селі Великі Проходи нині Дергачівського району Харківської області України в родині селянина. Закінчив робітфак, працював слюсарем у трамвайному депо Харкова.

З 1929 року – в Червоній Армії. Закінчив Одеську військову авіаційну школу пілотів у 1933 році. Служив в бомбардувальній авіації. Член ВКП (б) з 1932 року. Брав участь у національно-визвольній війні китайського народу проти японських агресорів в 1938 році і в радянсько-фінській війні 1939-1940 років. Одним з перших освоїв штурмовик Іл-2.

У Великій Вітчизняній війні капітан Шалімов з червня 1941 року. Воював на Західному фронті. У вересні 1941 року з групою льотчиків прибув до складу 174-го штурмового авіаційного полку на Ленінградський фронт і призначений командиром ескадрильї. За масовий героїзм особового складу при захисті Ленінграда, 7 березня 1942 року 174-му штурмовому авіаційному полку було присвоєно гвардійське звання і він став іменуватися 15-м гвардійським штурмовим авіаційним полком. Навесні 1942 року, після загибелі в бою попереднього командира, В. Є. Шалімов, вже у званні майора, був призначений командиром 15-го гвардійського авіаційного полку. У бойовому вильоті 23 липня 1942 в районі міста Урицька Ленінградської області прямим попаданням зенітного снаряда літак майора Шалімова був збитий. Льотчик направив його на ворожі позиції і загинув при вибуху.

До моменту загибелі на бойовому рахунку видатного льотчика було 52 бойових вильоти на штурмовку ворожих військ (все в якості командира групи, не враховуючи бойових вильотів проти японських і фінських військ в довоєнний період). Він знищив 20 літаків ворога на його аеродромах, а також 15 танків, 76 автомашин, 10 гармат, 55 вагонів з військовими вантажами, більше сотні кулеметних і мінометних точок. У повітряних боях збив особисто 1 ворожий літак.

Знівечене тіло командира жителі окупованого Урицька таємно поховали у дворі одного з житлових будинків. У 1965 році Герой був перепохований з військовими почесностями на Красенькому кладовищі в Ленінграді.

За зразкове виконання бойових завдань командування і проявленні при цьому відваги і героїства, Указом Президії Верховної Ради СРСР від 10 лютого 1943 гвардії майору Шалімову Володимирі Єгоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу (посмертно). Також нагороджений орденом Леніна (1943), двома орденами Червоного Прапора (1940, 1942), орденом Червоної Зірки (1941).

Довідка: Іван Павлович Белозьоров (1.09.1918 – 14.02.2006) – радянський льотчик-винищувач, учасник Великої Вітчизняної війни, гвардії старший лейтенант.

Герой Радянського Союзу (16.05.1944), підполковник запасу (з 1964 року народився 1 вересня 1918 року в селі Малі Проходи нині Дергачівського району Харківської області України в родині селянина. Член ВКП (б) з 1944 року. Закінчив неповну середню школу і школу фабрично-заводського

учнівства в Харкові. Працював токарем на паровозобудівному заводі, інструктором в аероклубі.

У 1939 році призваний до лав Червоної армії. У 1940 році закінчив Чугуївське військове авіаційне училище. У боях Великої Вітчизняної війни з червня 1941 року.

Майже з першого до останнього дня героїчної оборони Севастополя льотчик-винищувач І. П. Белозьоров захищав небо легендарного міста.

У повітряних боях над Севастополем збив, як він сам жартував, п'ять з половиною німецьких літаків: п'ять знищив особисто і один – в парі зі своїм веденим.

До квітня 1944 року командир ланки 6-го гвардійського винищувального авіаційного полку гвардії старший лейтенант І. П. Белозьоров здійснив 300 бойових вильотів, в 34 повітряних боях збив 8 літаків противника.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 16 травня 1944 року за мужність і героїзм, проявлені в повітряних боях з німецько-фашистськими загарбниками при визволенні Криму, гвардії старшому лейтенанту Белозьорову Івану Павловичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» (№ 3805).

Після війни продовжив службу у ВПС. У 1945 році закінчив Вищі офіцерські курси Військово-повітряних сил Військово-морського флоту. З 1964 року підполковник І. П. Білозеров – в запасі. Працював старшим диспетчером авіаційного підприємства цивільної авіації. У 1988 році вийшов на пенсію.

Жив у місті Сімферополь (Крим, Україна). Займався громадською діяльністю серед військовослужбовців у відставці та членів їх сімей, вносив великий внесок у зміцнення і єднання ветеранських організацій Криму. За сумлінну працю був нагороджений в 1999 і 2005 роках Почесними грамотами Президії Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Помер 14 лютого 2006 року.

Література:

Бочарнікова Т. Відкриття пам'ятних дошок / Т. Бочарнікова // Вісті Дергачівщини.- 2010.- 15 трав.

Белозёров, Иван Павлович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://ru.wikipedia.org/wiki/%C1%E5%EB%E2%E7%B8%F0%E2,%C8%E2%E0%ED_%CF%E0%E2%EB%E2%E8%F7, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Шалимов Владимир Егорович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://ru.wikipedia.org/wiki/%D8%E0%EB%E8%EC%E2,%C2%EB%E0%E4%E8%EC%E8%F0_%C5%E3%E0%E2%E8%F7, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ Д.Д.ПОГОДІНА
У СЕЛІ ПЕРЕКОП ВАЛКІВСЬКОГО РАЙОНУ**

8 травня 2010 року у селі Перекоп Валківського району на фасаді місцевої школи відкрили меморіальну дошку Герою Радянського Союзу Д.Д. Погодіну, який загинув при визволенні села.

Довідка: Дмитро Дмитрович Погодін народився 2 вересня 1907 року в місті Наро-Фомінську (нині Московської області) в сім'ї робітника. Закінчив 6 класів. У Червоній армії з 1931 року. У 1932 році закінчив Орловську бронетанкову школу, а в 1932 році – курси удосконалення командного складу.

З жовтня 1936 року по березень 1937 Погодін брав участь у національно-революційній війні іспанського народу 1936-1939 років і відзначився в боях під містом Посуело де Аларкон .

Танкова рота лейтенанта Погодіна атакувала противника і підбила 9 ворожих танків. Не раз вона допомагала бійцям відновлювати втрачені позиції. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 31 грудня 1936 за доблесть і мужність, проявлені в боях, Погодіну Дмитру Дмитровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна, а після установи знаку особливої відмінності йому була вручена медаль "Золота Зірка" № 26 .

У 1939 році Д. Д. Погодін закінчив Військову академію імені М.В. Фрунзе, був помічником начальника бронетанкових військ Ленінградського військового округу, командиром механізованого загону округу і 1-го танкового полку 1-ї танкової дивізії.

На фронтах Великої Вітчизняної війни полковник Погодін обіймав посади заступника командира сто двадцять третьої танкової бригади, заступника командувача 30-ю армією, заступника начальника автобронетанкових військ Калінінського фронту і заступника командира 1-го механізованого корпусу 53-й армії Степового фронту. Полковник Дмитро Погодін загинув у бою 13 вересня 1943 року. Був похований у місті Володимирі на площі Свободи (Соборної), але пізніше на прохання матері перепохований на Князь-Володимирському (старому) міському кладовищі.

Генерал-майор танкових військ (військове звання присвоєно 14 лютого 1944, вже після загибелі героя). Нагороджений орденами Леніна, Червоного Прапора, Вітчизняної війни I ступеня, медалями.

На місці загибелі Д. Д. Погодіна в селі Перекоп Валківського району Харківської області України встановлено меморіальну дошку. Іменем героя названа одна з вулиць міста Володимира.

Література:

Меморіальная доска Д.Д. Погодину [Електрон. ресурс] // Инфосел / Новости.- Режим доступа: <http://infosel.ru/news/detail/1346.phtml>, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані рос. мов.

Перекопській школі Валківського району повернули ім'я Героя Радянського Союзу Д.Д. Погодіна // Слобід. край.-2010.- 8 трав.

ПАМ'ЯТНИЙ ЗНАК М.М. АНДРЕЙКУ У СЕЛИЩІ ВІЛЬШАНИ ДЕРГАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ

9 травня 2010 року у селищі Вільшани Дергачівського району на вулиці Комінтерна було відкрито пам'ятний знак Герою Радянського Союзу Андрейку Миколі Матвійовичу, учаснику бойових дій, який народився і проживав на цій вулиці.

Довідка: Микола Матвійович Андрейко (6 травня 1922, с. Вільшани – 28 грудня 2008, Харків) – учасник Великої Вітчизняної війни, Герой Радянського Союзу.

Народився 6 травня 1922 року в селі Вільшани, нині селище міського типу Дергачівського району Харківської області України, в родині робітника. Закінчив Вільшанську семирічну школу. 1938 року вступив на Харківський завод імені Комінтерну (нині завод транспортного машинобудування імені Малишева), де працював спочатку учнем, а потім модельником.

У Червоній Армії з липня 1941 року. Учасник Великої Вітчизняної війни. Брав участь у боях під Севастополем, Воронежем, Курськом, Льговом, Севськом, форсував Десну, Сож, Дніпро. Був кілька разів поранений та контужений, але після лікування незмінно повертався в діючу армію.

Старший телефоніст 685-го стрілецького полку (193-та стрілецька дивізія, 65-а армія, Центральний фронт) комсомолец, червоноармієць Микола Андрейко відзначився 15 жовтня 1943 року при форсуванні Дніпра біля селища міського типу Лоєв Гомельської області Білорусі.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 30 жовтня 1943 року за зразкове виконання бойових завдань командування на фронті боротьби з німецько-фашистськими загарбниками та виявлені при цьому мужність та героїзм, червоноармійцеві Андрейко Миколі Матвійовичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу з врученням ордена Леніна та медалі «Золота Зірка» (№ 6694).

У жовтні 1943 року Андрейко був важко поранений.

Після війни М. М. Андрейко був демобілізований зі Збройних Сил СРСР. 1947 року став членом ВКП (б) /КПРС. Повернувся на Харківський завод імені Малишева. Однак здоров'я не дозволило йому знову стати до верстата. Закінчивши Харківські обласні курси партійних та радянських працівників, М. М. Андрейко близько двадцяти років працював старшим економістом у своєму рідному модельному цеху. Потім його висунули на посаду начальника бюро праці та зарплати того ж цеху. Без відриву від виробництва ветеран війни закінчив дворічну обліково-планову школу та Харківський обліково-економічний технікум.

Протягом багатьох років М. М. Андрейко обирали головою цехового комітету та членом заводського комітету профспілки, був він і секретарем цехової партійної організації. Часто виступав перед молоддю, розповідаючи про подвиги радянських людей у роки Великої Вітчизняної війни.

Жив у місті Харкові. Помер 28 грудня 2008 року. Похований в Харкові на кладовищі № 2.

Література:

Андрейко Микола Матвійович [Електрон. ресурс] // Вікіпедія.- Режим доступу:

http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%BE_%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87, вільний.- Назва з екрану.- Текст на екрані укр. мов.

Криворучка В. Відгомін подій „Священний День Перемоги” / В. Криворучка // Вісті Дергачівщини.- 2010.- 15 трав.

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації з питань культури та мистецтва.